

Протокол № 1
засідання міської комісії з топоніміки

«28» жовтня 2021 рік

м. Житомир

У засіданні міської комісії з топоніміки взяли участь:

Голова комісії:

Ольшанська Світлана Григорівна.

Заступник голови комісії:

Мокрицький Георгій Павлович.

Секретар комісії:

Щастна Ганна Владиславівна

Члени комісії:

1. Бабушко Олена Володимирівна
2. Іруніна Софія Олексіївна
3. Кондратюк Василь Іванович
4. Кондратюк Руслан Юрійович
5. Копоть Ірина Євгенівна
6. Пивоварський Олександр Леонідович

На початку засідання присутні 9 чоловік, веде засідання — голова міської комісії з топоніміки Ольшанська Світлана Григорівна.

Ольшанська С.Г.: Вітаю всіх в оновленому складі, ми не збирались протягом тривалого часу, тому що не було питань, які виносити, наразі у нас трішки оновився склад з попередньої каденції, внесено зміни, але в принципі наша комісія як завжди буде працювати швидко, зважено і конструктивно. Тому переходимо до порядку денного.

Порядок денний:

1. Проект влаштування меморіальної дошки Нікуліну Володимирі Федоровичу на головному фасаді будинку за адресою м. Житомир, вул. Кафедральна, 10.

Доповідач: Генеральний директор НВА “Житомирський моноліт” Ольга Володимирівна Набатчикова

Набатчикова О.В.: подарувала міській раді книги Нікуліна В.Ф., і сказала: я донька Нікуліна В.Ф. мій батько приїхав в Житомир в 1957 році, тут ще були руїни і воронки від бомб, ось пройшло 60 років і ви живете, в достатньо комфортному місті. Батько все життя працював та зробив вагомий внесок для того щоб побудувати знакові споруди — це пішохідний міст через Тетерів, це всі наші інші мости, Подольський, Богунський, Чуднівський мости, це і житлові будинки, Гідропарк за його ініціативи.

Кондратюк Р.Ю.: Він побудував пів Житомира

Набатчикова О.В.: так, 9 шкіл він побудував за цей час, тому ми вважаємо, що житомир'яни, мають бути вдячні йому. Все своє життя він був скромною люди-

Аю, ніколи не потребував до себе особливої уваги, він просто працював. Дошка розміром 800x600 мм, проєкт робила моя сестра, вона архітектор, дизайнер, дошка з червоного граніту, на ній зображені самі знакові споруди — театр “Ракушка”, пішохідний міст, драмтеатр. Чому не барельєф, ми боялись, що буде не схожий. На дошці написано: “В цьому будинку з 1991 по 2021 роки працював почесний громадянин міста Житомир, заслужений будівельник України, літератор Володимир Федорович Нікулін”, ще можна було доповнити, що він ліквідатор аварії на ЧАЕС 1986 року.

Ольшанська С.Г.: а мені здається, що на дошці цього не варто робити, бо буде “біографічна довідка”, тим більше що є посил на “почесний громадянин міста Житомир”.

Кондратюк Р.Ю.: почесний громадянин міста Житомир достатньо.

Набатчикова О.В.: у нього вийшло 4 книги в яких він написав історію забудови нашого міста в деталях з історичними подіями.

Ольшанська С.Г.: є питання?

Ігруніна С.О.: він працював в цьому будинку і жив?

Набатчикова О.В.: працював 30 років, не жив. Він цей будинок відреставрував. Це розвалина була.

Ольшанська С.Г.: є ще питання?

Бабушко О.В.: питання чому саме між цими вікнами місце розташування?

Набатчикова О.В.: ми розглядали всі варіанти, і вирішили, що краще на цьому місці, де зображено.

Мокрицький Г.П.: там нормально, а що стосується інформації стислої на дошці, то справа у тому, що ми порадилися з Галиною Нікуліною, і вирішили QR-код поруч прикріпити, там буде достатньо повна розширина інформація. Там буде сказано, ініціатор яких об'єктів, які збудовано з його ініціативи, що він член інженерної Академії наук України і т.д. Навіщо це перераховувати на дошці.

Набатчикова О.В.: ми б хотіли встановити цю дошку 23 грудня цього року, йому б виповнилось 90 років.

Ольшанська С.Г.: встигнемо, підготуємо рішення виконавчого комітету, 10 днів на оприлюднення, встигнемо. Це особа, постать з якою асоціюється архітектура сучасного міста Житомира.

Набатчикова О.В.: ми досі користуємося тими об'єктами, які він побудував.

Кондратюк В.І.: в гранітній плиті буде напис чи рельєф якійсь буде?

Набатчикова О.В.: будуть вибиті букви і покрашені спеціальним золотом.

Кондратюк В.І.: трохи текст зажатий, я би все таки тексту дав більше повітря. Букви дуже щільні, розташовані майже під обріз.

Мокрицький Г.П.: Можливо це попередній варіант, я дивився, у мене зауваження були, що близько до краю текст, мали зауваження врахувати.

Набатчикова О.В.: майстер який буде робити, порадить як краще робити.

Кондратюк В.І.: майстер зробить як у проєкті.

Мокрицький Г.П.: там 1,5 см не менше

Набатчикова О.В.: врахуємо це в процесі роботи

Мокрицький Г.П.: на кресленні показати розрив 1,5 см підписати на полі. Габарити мають бути сказані.

Ольшанська С.Г.: більше немає питань, пропозицій тоді ставимо на голосування, хто за те щоб підтримати влаштування меморіальної дошки Нікуліну Володимиру Федоровичу на головному фасаді будинку за адресою м. Житомир, вул. Кафедральна, 10 із зауваженням відступу в тексті напису.

Голосували:

Підтримало пропозицію: 9.

Не підтримало пропозицію: 0.

Утрималось: 0.

Вирішили: підтримати влаштування меморіальної дошки Нікуліну Володимиру Федоровичу на головному фасаді будинку за адресою м. Житомир, вул. Кафедральна, 10 із зауваженням відступу в тексті напису.

2.Проект на пам'ятну дошку з влаштуванням її на підпірній стіні еспланади палацу барона Івана де Шодуара в парку ім.Ю.Гагаріна в м. Житомирі присвячену Івану Максиміліановичу барону де Шодуару.

Доповідач: Голова обласної ради Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, член Національної Спілки архітекторів України Мокрицький Г.П.

Мокрицький Г.П.: Всі дивились паспорт, ми в такому положенні знаходимося, що було два варіанти місця розташування: при вході в парк або в іншому місці. При вході в парк, поки його не перейменують на Шодуарівський парк, ми не можемо там дошку вішати, тому що парк сам по собі набагато більший ніж той, що заклав Шодуар. Ми вимушені були шукати інший варіант. Інший варіант — це, так би мовити, меморіальний варіант, тобто в такому місці встановити, яке пов'язане конкретно з бароном Шодуаром, а конкретно пов'язана будівельна частина палацу Шодуара, нижня частина еспланади, майданчик перед самим палацом з підпірною стінкою, там де сходи, ми піднімаємось наверх на дитячі атракціони, це власне будівельна частина цього палацу, нижня частина — цокольна. Якщо там встановити дошку — це історично виправдано, тому що це місце реально пов'язано з бароном де Шодуаром. Стінка збереглась в такому вигляді якою була до революції, в автентичному, вона трошки надбудована на 50 см (верхня частина), там видно кладку, верхня частина не акуратна, тому що нижню частину робив наш земляк, житомирянин Вацлав Длоугі — це каменярь відомий на весь колишній Радянський Союз, дуже гарний майстер, він по договору працював у Шодуара в парку на об'єктах благоустрою, підпирна стінка його витвір. Таким чином, підпирна стінка сьогодні збереглась, крім оцієї завершальної частини. Тому вирішено, встановити пам'ятну дошку, це не меморіальна дошка, бо в цоколі і підпирній стіні Шодуар не міг жити, це пам'ятна дошка. Відповідний текст розроблено відповідно до смислу цієї дошки: "Тут стояв будинок в якому в 1912-1918 роках жив визначний громадський діяч, меценат, колекціонер, власник унікальної картинної галереї Іван Максиміліанович барон де Шодуар". Ось такий напис, короткий звичайно, як вимагається для пам'ятної дошки. Ми вирішили, і радились з головним архітектором, піти модерним шляхом не в камені її виконати, а виконати в антивандальному оргсклі на фоні оцієї так званої циклопічної

кладки, так би мовити художня кладка, тому на цьому фоні дошка з оргскла напівпрозорому трішки підшлифованому з тильного боку (для того, щоб текст краще читався), також крім тексту передбачається QR-код, в якому буде коротка візуальна і текстова інформація про барона Шодуара. Якщо подивитись в паспорт, там його фотографія, фотографії будинків, які він спорудив в Житомирі, кілька варіантів, малі архітектурні форми, які в парку були встановлені за його ініціативи та за його кошти, герб їхній фамільний баронів де Шодуарів, так що ось ця QR-інформація доповнить і розширить значно те, що ми будемо бачити власне на самій дошці.

Кондратюк Р.Ю.: а де вона буде розміщена?

Мокрицький Г.П.: вона буде розміщена праворуч, в проекті видно контрафорси, між контрафорсами ніша, в ніші стоїть статуя, античного типу, праворуч ніші підйом по сходах наверх на еспланаду, на майданчику який був власне передпалацовим простором. Ви коли піднімаєтесь по сходах, перед вами відкривається ця дошка, ось таким чином. Можна було і зліва, але мені чомусь здається, що права сторона більш достойна, хоча по суті вони є рівнозначними частиними цієї еспланади.

Ольшанська С.Г.: є в когось питання?

Бабушко О.В.: чому на дошці два QR-коди?

Мокрицький Г.П.: тому що на двох мовах, барон де Шодуар це і Франція, Німеччина, Великобританія, і Польща, тобто людина європейського масштабу, і самі картини, які він збирав, це взагалі унікальна колекція європейського масштабу, тому я подумав, що логічно, текст який написаний у паспорті з ілюстраціями повторити англійською мовою і 2-QR-коди поставити.

Скоріков В.П.: я запропонував би інше місце. Наприклад, на дирекції парку.

Ольшанська С.Г.: якщо ми це робимо щоб містяни, туристи користувались QR-кодом, то ніхто на 2-му поверсі адмінбудівлі КП "Парку" не зможе скористатись, це не зручно і там мало людей ходить.

Мокрицький Г.П.: є аргумент ще один, не думайте, що варіанти не продумувались, там ті фасади не привабливі, а з внутрішнього двору, там прекрасний вид зберігся шматочка палацу, але тоді дошку побачить мало людей, там непрохідна зона.

Скоріков В.П.: ще одне зауваження, фото на дошці, це фотографії барона де Шодуара з краєзнавчого музею збільшене, але Юрій Дубінін написав картину барона де Шодуара, можливо звідси взяти фото для дошки.

Мокрицький Г.П.: цей знімок не впишеться в композицію, бо він квадратний.

Ігруніна С.О.: я вважаю, що краще оригінал використовувати.

Мокрицький Г.П.: оригінал, так, бо ми бачимо реально оригінал, а це намальований Шодуар. Ось Дубінін його так бачить, якщо б я був художником, я б його по-іншому бачив. Це художник, а це реальний фотознімок.

Ігруніна С.О.: питання до Кондратюка В.І. це другий випадок в Житомирі, де на дошці пропонується QR-код, як художники дивляться на це? Як на мене це зіпсує пам'ятну дошку.

Кондратюк В.І.: ми живемо в такий вік комп'ютерної техніки, що без цих знаків обійтись ми не можемо, тим паче якщо вона містить якусь інформацію про цю людину, то вона на сучасному рівні зроблена.

Ольшанська С.Г.: питання більш до Департаменту містобудування та земельних відносин Житомирської міської ради, ось ці QR-коди, кудись відносять, куди?

Щастна Г.В.: на відповідний сервер, який саме потрібно уточнювати.

Ольшанська С.Г.: інформація має бути вичитана і підтверджена істориками, до кожної коми, тому що це постать і ми як місто її встановлюємо. Я б це робила так, так як у нас немає інших електронних носіїв, розміщувати хоча б на сайт Житомирської міської ради, де будуть видатні постаті, і буде описано повністю вся історична довідка, що людина в результаті має прочитати в QR-коді. Якщо немає більше питань та пропозицій переходимо до голосування.

Голосували:

Підтримало пропозицію: 9.

Не підтримало пропозицію: 0.

Утрималось: 0.

Вирішили: погодити проєкт на пам'ятну дошку з влаштуванням на підпирній стіні еспланади палацу барона Івана де Шодуара в парку ім.Ю.Гагаріна в м. Житомирі присвячену Івану Максиміліановичу барону де Шодуару.

Скоріков В.П.: пропозиція щодо перенесення скульптури Діани в Шодуарівському парку нижче на 30 м, де зараз майданчик, встановити скульптуру на постаменті і поруч квіткову клумбу.

Ольшанська С.Г.: пропозицію ми врахуємо до відома, але голосувати ми за неї не можемо, бо це не повноваження комісії.

3.Проект встановлення пам'ятної дошки біля пам'ятного знаку жертвам політичних репресій, розстріляних в 1937-1938 роках в районі пров. Путятинського у м. Житомирі.

Доповідач: завідувач сектору з питань охорони культурної спадщини Олена Володимирівна Бабушко.

Бабушко О.В.: рішенням Житомирської міської ради від 24.09.2021 року ініційовано питання про встановлення пам'ятного знаку жертв політичних репресій розстріляних в 1937-38 роках в районі провулку Путятинського в м. Житомирі. Департамент містобудування та земельних відносин Житомирської міської ради замовив проєкт. Дошка буде виконана з чорного граніту, низ з лабрадориту, присвятний напис: "На Житомирщині у 1937-38 роках були репресовані українці, поляки, німці, євреї, росіяни, чехи, білоруси, латиші, роми, литовці та інші національності. Вічна пам'ять." У відповідності до книги "Реабілітовані історії" є таблиця, в якій вказано кількість за національностями, тому на дошці вказано до 10 національностей. Відповідний проєкт подано на погодження на обласну міжвідомчу комісію у справах жертв війни та політичних репресій, яка внесла свої коригування, а саме доповнити: "та інші національності". Розмір дошки 120x60, та має бути встановлена позаду пам'ятного знаку на цоколі.

Кондратюк Р.Ю.: так що дошки кожним національностям окремо?

Ольшанська С.Г.: склалась така ситуація, що декілька років тому чехи встановили дошку, на сьогодні стоїть питання поляків, ще через пару років знову може підніматись це питання. Тому, щоб не було конфліктних ситуацій, і переглянувши зазначену таблицю, найбільше вказано українців, а виходить так, що місця на дошці немає, тому вирішено зробити узагальнену дошку, щоб закрити ці питання.

Кондратюк Р.Ю.: 1937-38 роками не обмежується там був і 1939. В 1939 році Берія трохи попустив, але все таки розстріли були.

Бабушко О.В.: в попередньому рішенні дата 1937-38 роках.

Ольшанська С.Г.: можемо перенести, тому що дата важлива

Мокрицький Г.П.: так, бо дата незграбна, були репресовані (далі по тесту в дошці), та інші національності. Як національності можуть бути репресовані, можуть бути репресовані люди?

Кондратюк Р.Ю.: перераховувати всі національності я б не став, а написав мешканці міста Житомира та області.

Мокрицький Г.П.: який смисл цієї дошки, є пам'ятник репресованим нашим землякам на ньому ми ставимо дошку і цю інформацію повторюємо ще раз, тільки розшифровуємо частину національностей. В 1992 році проводили ексгумацію і своїми очима бачив яму, де ярусами були закопані, максимум 60-80 останків людей, про тисячі не йде мова. А в реабілітованих історії йде мова про тисячі, тому що це не єдине місце. Відомі місця такі як монастирський сад, тюрма, їх взагалі вивозили за місто. Те що німці вчинили під час окупації це не ноухау німецьке, а освоєне НКВД місце на Довжику куди ще НКВД возило, і основна частина там поховано, а вірніше закопано, бо їх не ховали. Тому цей текст у мене викликає не згоду.

Кондратюк Р.Ю.: на тому місці про яке ми говоримо, людей не часто привозили, а кожна акція по ліквідації передбачала свідків знищувати, документально це підтверджено.

Бабушко О.В.: у Вас пропозиція іншого тексту напису?

Мокрицький Г.П.: пропозиція взагалі не встановлювати

Ольшанська С.Г.: через рік знову постане це питання, тому можемо перенести, опрацювати, рішення має буде зважене, особливо уточнити по рокам

Кондратюк В.І.: є рішення по чехам

Щастна Г.В. є

Мокрицький Г.П.: створений прецедент, дали рішення по чехам, тепер полякам та іншим.

Вирішили: Доопрацювати в частині років і в частині тексту

4. Технічний паспорт (проект) меморіальної дошки вченому-історику, професору, краснавицю і громадському діячу Борису Кругляку на будинку, де він проживав, за адресою м. Житомир, вул. Київська, 29.

Доповідач: голова обласної ради Українського товариства охорони пам'яток історії та культури, член Національної Спільки архітекторів України Мокрицький Г.П.

Мокрицький Г.П.: Більшість знає хто такий Борис Кругляк, ми відносимось до покоління, яке з ним працювало і спілкувалось, це людина дуже широких поглядів, інтелігентна, високоосвічена, я б навіть не говорив про звання, бо ми знаємо як дехто отримує ці "звання". Кругляк - це доктор наук по смислу, не по папірцю, це людина яка мала енциклопедичні знання, передові погляди і ще 80-х роках піднімав сміливо питання і політичні, в тому числі, про які ми сьогодні говоримо. Влада його не дуже любила, коли він захистив кандидатську дисертацію і намагався влаштуватись викладачем в вищу школу, на той час було 3

вузи в Житомирі, в жодному з них місця не знайшлося і він мусив поїхати в Сизрань і там влаштувався на роботу, де працював до розвалу СРСР і там отримав те визнання на яке заслуговував, але, навіть будучи там, продовжував писати про Україну, і його докторська дисертація присвячена проблемам розвитку ринкової економіки в Україні в період капіталізму кін.19 поч. 20 століття. Тому він залишався як науковець людиною відданою темі українській, в нього багато статей написаних на українську проблематику, і як тільки виявилась можливість повернутись до України він це зробив. Повернувшись до України, він одразу отримав і визнання і посади, він в декількох вузах викладав, він створив кафедру гуманітарних дисциплін, в нашому Політехнічному інституті, до самої смерті там працював. Очевидно життєві обставини несприятливі відбилися на стані його здоров'я, тому що він пережив інфаркт і через декілька років покинув наш світ.

Кондратюк Р.Ю.: Він створив школу економ-істориків, якої в Житомирі до того не було, і я знаю багато випускників, аспірантів, які вже і докторами поставали, є і професор один. Тобто, це людина яку пам'ятають і знають.

Мокрицький Г.П.: стосовно самої дошки, вирішили встановити на будинку де він жив, тому що він в багатьох місцях в Житомирі працював, і кожний міг претендувати на встановлення, тому логічне місце встановлення на будинку де він майже 20 років жив — це Київська, 29. Дошка буде виготовлена в антивандальному оргсклі на анкерах з QR-кодом на одній мові з біографією та літературою, це дуже важливо, бо це вчений.

Ольшанська С.Г.: в кого ще є пропозиції, питання?

Бабушко О.В.: потребує погодження балансоутримувача

Мокрицький Г.П.: є погодження балансоутримувача і в паспорті зазначено зробити косметичний ремонт фасаду, бо там є обсипаний тиньк та помальовано графіті.

Бабушко О.В.: хто фінансує дошку?

Мокрицький Г.П.: родина

Голосували:

Підтримало пропозицію: 9.

Не підтримало пропозицію: 0.

Утрималось: 0.

Вирішили: погодити технічний паспорт (проект) меморіальної дошки вченому-історичу, професору, краєзнавцю і громадському діячу Борису Кругляку на будинку, де він проживав, за адресою м. Житомир, вул. Київська, 29

Голова комісії:

Світлана ОЛЬШАНСКА

Секретар комісії:

Ганна ЩАСТНА